

ATHRAVAETH CRISTNOGAVL,
 Le cair uedi cynnuys yn grynno'r hol
 brifbynciau syd i gyfarwyddo dyn
 ar y phord i baraduys.

Meun carchar daear, od oes

Mod didrist gan Crist ai groes.

angharid, ynghwyl y geingroes

I'r enaid mae gwl eimioes,

Natto duw i mi ymogonedu ynnim;
 onid ynghroes yn harglwyd ni Iesu
 Crist.

Gal. 6.

O flaenytraethiad e gair y pynciau
bynottaf meun tafulan vedi nodi
pob vn ar i ben i hun.

Yn nined y lyfr e ossodwyd y beiau a
syrthiod y guneuthur wrth brintio.

A lauer o eiriau, a fu raid i harfer er
nad oedynt arferedig trwy Gymru.

Byrfodau. s. mod i scrifenu geiriau yn
fyr heb i guneuthur yn launlythr.

.s. dros ysfef yu. Arg. n. dros arglwyd ni
ā: dros am, ne, an. Arg. dros arglwydes
M. dros mastr
ē: dros em, ne, en. & dros ae
ō: dros om, ne, on. æ dros oe
S. dros sans
ī: dros im, ne, in.

Gruphyd fab Rhobert yn annerch yr
hyparch brelad, ai dibal gynheiliad
M. Morys Clynoc: ag yn erchi
ido gan duu, gynnyd, ras a de-
du duch enaid, a chorph.

Vedi ymy darlañ ych lyfr, o'r athra-
• uaeth Gristnogawl, a chanfod yndo
megis egin pob punc hyles i gristiō ur-
tho, i gadu'r enaid, a darfu i duu i un
euthur ar i lū, ai delu: ag a rybrynnod
Crist ai uerthfawr uaed: e lauēnychod
fynghalon urth ueled tryssor mor urth
fawr yn yr iaith gymraeg: a maint syd
o eissie cyfruidid ar phord Grist, yn gy-
phredinol ymysc guyr yn gulad: a'r plāt
yn crio am fara (maly maer prophu-
yd yn lefain) heb fod neb, ai tyrr idynt
ag ai rhyd heb i uenuyno. Am hynny
a ij gen

gen darfod i chui gasclu yn grynno, a
dosparth yn drefnus, ag yn eglur cy-
maït o flodennau, a phynciau iachusfa-
ul, i hyphordi yn a chuennychai uybod
suyd, a rhann Cristion perpheithgred,
i dyscu beth a enni! nef, beth a dafl dyn
i uphern, beth a rhyngabod i duu, a
pberth a una ido sorri: brynti pechod,
odidougrydd rhinued: ni elais ar fyn-
ghalon na pharun i brintio: fal y galo
erail sydd ag eissie y cyfryu ymborth yf-
prydol arnynt, fod yn gyfranol o'r uled
a darfu ichui i harluy. Gobeithio pan
delo i duylau y crefyddgar gymru, y gu-
na lauer oles idynt, truy i huylio i ba-
raduys, ai troi o phord uphernaul. E
fydd tostur fynghalo pã fedyliuyf faint
sydd o blant truy dir cymru, odidaug i
athrylith, a darpar guyr ar derchau,

yn

yn methu, ag yn cymryd llybr anwyia-
ul eisiau cael oi mebyd i hyphodi meun
dysc, ai meithrī meun moessaŷl gāpau.
Yr achos fuyaf o hynn yū diphig lyfrau
a draethant o'r cyphelib ystyr. ond yro-
uron e darfu i chui meun ychydig o do
lēnau rodi cymorth, a help idynt rhag
yr eisiau hynn. Canys yn ych lyfr chui
yma nhuy a gaant oi dysgu yn haud,
meun ychydig o amser, a thruy ychydig
help, a lai o gost, y pethau syd angērhei
diol iū gwybod, i hen ag ifanc. Canys
puy yū hunnu a eil doedyd i fod yn gri
stion, oni uyr pa fod ymae credu yngrh
ist, beth syd oi obeithio gentho, a pheth
a orchmynod ef i gadu; beth a uahar-
dod i unenthur, beth a ennill obruy, a
pheth a hauda goff? fely pan ystyrio'r
cymru syd yn caru i heneidiau, mor an

hepcor

hepcor ydyw'r rhain, ag mor bawd i dy d
scu wrth darlā y traethiad yma: nbuy a
a' madawant ai diogsurth eistedach, a
ai bustlaul serthed, ag ai smala gyfe-
dach (onid ydynt uedi bodi meun bryn i
ti pechod) ag a' mro dat i dyscu pethau
sprydol, budfaur i'r enaid. A bynn y
nis caant meun mann aral yn y byd h
mor fyrr, mor drefnus, mor eglur oi n
dealt ag yn y lyfr yma i chui. cāys am- r
bosibl oed gynnuyys meun lai o erriau, n
a dosparth yn oleuach, a chysleu yn ue i
deidiach gynnifer bynciau, a chyn dyf
ned i styriath; fal y gallo y plant a'r gu-
raged i dealt, guyn i byd truy gymru,
pe parēt ymhob egluys wrth aros y gua-
sanaeth, ne ar osteg ypheren, gartref
ymysc tyluyth y ty i difyrru'r amser
ag ymhob cynileidfa i didanu'r bobl,
dar-

darlain hynn ne'r cyfryu ymadrodion
a gadel i phord benchuedlau coegion,
a chowydau guenheuthus, celudog.
Ond ar bydr yrhyd yr yspryd glan ras
idynt hwy i gymryd dysc, megis y roes i
chui oi scrifennu attyn; mi danfonaf
yrhain yn i mysc, dan erfyn ar duu ym
d hob guedi a unelwyf ar urtheithio ho-
no i calonau nhwy i derbyn adysc, a
rhoi nerth i chuithau i scrifennu chwa
neg er les i'r Gristnogion, a gogoniant
i duu.

O dref, Fylen nosfyl S. Nicolas.

Y PRINCIPAL HYNOTTAF.

Rhagluybr i'r athrauaeth Gristn.	1.
S.Chrysoſtomus, am arwyd y groc.	3
Nod Cristio a hennu Crist, ai atrb.	5
Inghylch arwyd y grog.	8.
Y pennod, y gūnaethbwyd dyn er i.	11.
Pedwar peth anghenrbaid	11.
Y Credo ai yſponiad.	12.
Dosparth ar obaith.	22.
Y pader ai yſponiad.	23.
Yr aue Maria ai dehengliad.	28.
Saueregina. 31. Guedio ar ſaint.	32
Dosparth ar Gariad perphaith.	34.
Dosparth ar ſeithredoed da.	36.
Y deg gorchymyn, ai dosparth.	37.
Pump gorchymyn yr egluys.	46.
y ſaith ſagrafen. 50. yr ſyth dedu.	55.
Gueithredoed y drugared.	57.
Pymtheg dirgeled yr argluyd.	57

I

RHAGLITH. S. ADROD
i douys vn ag megis oi lithio i'r
athrau aeth Gristnogaul.

V Edi'r plant dyfod i'r vnle, yn gyn-
taf ymgroessed y meistr a phob vn o'r
lai! besyd: ag yna decreued dau o'r be-
chginganu bynn yma syd yn canlyn.

MAe'n rhuymedig iaun,
bob Cristion phydlaun,
berchi'n gresydlaun
y graulaun grog.

Am i Crist Iesu,
arni yn prynnu,
a'n gwared yn gu,
o gad euog.

A'n tynnu trwy gred,
o faur gaethiued,

A Pe-

Pechod oer dynged
 du angau log.

A'n bachyb bob dyn,
 o lau'r drug elyn,
 Syd i'n cas erlyn,
 oerlais lidiog.

Vrthynn pob nifer,
 a dylai 'marfer,
 bob gwaith ag amser
 ymfuyn ennuog.

Roi arwyd dirfaul,
 ygrog fendigaul,
 tan doedyd bob saul
 Sail gwaith puylog:

yn enu duu y tad,
 a'r unig fab mad,
 a'r yspryd glan rad
 rod odidog.

amen.

Iesu, a mair

Chrysostomus Homel. 55. in Matth.

Dygun le cerdom megis coron yn lauë
yn calonnau groes Crist. Canys honno
syd yn cysflouni pob peth ar y syd gynhu
rthuyaul i'n caduedigaeth ni: oblygid
pan ail enir ni, mae croes yr argluyd.
yn bressenol. Pan borthir ni a'r santei-
diaf fuyd pan fom meun grad i gysse-
gru ymhob le ag amser e fyd hynn o ar-
uyd budygoliath gida ni. Am hynny ni
a dylem yn dyfal, ag yn ystig ossod y gro-
es yn y dirgel gelyd o feun y ty, ar y pa-
ruydyd, ag yn y phenestri, ar yn talcen,
ag yn yn calo. Canys hun syd aruyd o'n
catuedigaeth ni, o'n cyphredinol rydid
o uarderougruyd yn argluyd ni.

Ichydig ynol hynny.

Rhaid yu guneuthur lun y groes nid

A ij yn

yn unig a'r y corph, eithr trwy phyd
gadarn besyd yn y galon. Canys os prin
tid di y groes yn y mod hunnu, ni les
yrun o'r cythreulig ysprydion ymgysfar
fod a thi, pan uelo'r gwaen a roes i do'r
archol anghenau. s. y groes.

yr un; Homel. de cruce dominica.

I groes syd obaith i'r Cristnoniog; ad-
gyfodiad i'r meiru, tou yssyd i'r deili-
on, phon i'r cloph, cyssur i'r tyland, gen
fa i'r cyfoethog, dystroiaeth i'r tra-
haus, penyd i'r anfuchedol, gorfoled yn
erbyn diau!, cynheiliath i'r anghenus,
tad i'r ymdidrad, dyphynnyd i'r uedu,
cynghoryd i'r cyfion, syluain i'r eglwys,
gwrthladiad i'r gauduiau, nerth i'r
gueiniaid, medig i'r cleifion, bara i'r
newynog, phynnon i'r sythcdig.

Athrawaeth Gristnogawl.

Yngbylch hennu Cristion, a'r nod syd i
adnabod Cristion wrtho, a hennu Crist,
ai athrawaeth Gristnogawl.

A. A ydychui yn Cristion? D. wyf drwy
rad yn barglwyd ni Iesu Grist. A. Pabā
y doeduch trwy rad Iesu Grist? D. am
na chesais fod yn Cristio o berwyd heu
du onofi hynny o wrdas, nā tad chwa-
ith, nam mam, na chreadur yn y byd:
eithr trwy daioni duu a heudiant Crist.
A. beth ydyu Cristio? D. discibl i Grist.
s. vn syd wedi feddio, ag yn prypheffu
i gyfraith ef prypheffu cyfraith Grist
yu ade fod yn i gwybod, ag adau i cha-
du. A. Para oruchafiaeth, ne deilyng-
daud a caiph dyn wrth i uneuthur yn
Cristion? D. ef ai gunair yn fab y ben-
dith,

dith; yn anssodfab duu, ag yn etifed i
 deyrnas nef. A. beth am hunnu nid yd
 yu yn Gristion? D. mae ef yn trigo yn
 fab y mel dith yn gaethuas i diaul ued
 i difedu o'tifidiath nef. A. beth ydyu
 Crist? D. Guir duu, a guir dyn. A. beth
 y mae'r gair, Crist, yn i arwyddau yn y
 gymraeg? D. einniaug. A. Paham? D.
 arfer oed einniau brenhinoed wrth i co
 rōi, ag ennaint corphorol, ag fely yphe-
 iriaid, a phrophuydi wrth i hurdau ag
 am fod Crist yn frenin yuch bē pob bre
 nin, yn ypheiriad yuch ben pob ypheiri-
 ad, yn brophuyd yuch ben hol brophuy
 di, ef ai einniuyd ef, ag ennaint yuch
 bēn pob ennaint. s. a chyflounrwyd gras
 yr yspryd glan, am hyn y gelwir ef Chri
 stus, ne vnctus. s. yr einniaug: o herwyd
 darfod i einniau ef ag ennaint mor o-
 didog,

i didog, ag meun grad berpheitach no
 d neb arall. A. beth y mae y gair, Iesu, yn
 n i arwyddau? D. Ceidwad am ido yn ca-
 t du ni, trwy yn prynnu ai uyrthfawr u-
 u ed, a dysgu ynny llybr y gadwedigaeth
 h s yphord i baraduys wrth rodi athrau-
 y aeth Gristnogawl in hyphordi ni A. Pa
 . beth yw'r athrau aeth Gristnogawl. D.
 o yr adysc a roes Crist yn barglwyd ni yn-
 - ny ai ueithredoed yn gyntaf, ag wedi
 g hynny ai eiriau: athrau aeth Gristnoga
 e ul hefyd y honno a darfu i'r gatholig
 - fam egluys Rufain i dysgu ynny.

Anghoriad.

b A. wrthynny fy meibion ystyriuch mor
 f rhwymedig ydych i dilyn yn barglwyd
 i ni Iesu Grist, ar ych gueithredoed, gan
 d gymryd onoch ych hennu gatho, a rhodi
 - onof oychui gymaint o ras.

ynghylch

Ynglch arnyd y grog lan.

A. Paryu nod, ne arnyd syd i adnabod Cristion urtho? D. Arnyd y grog lā. A. Paham? D. am i Iesu Grist yn prynnu ni arni. A Pafod y mae guneuthur yr arnyd yma? D. yn gyntaf rhoder y lau ar y penn, ag ar y corph, uedi hynny ar yr yscuyd assu a'r deheu, tan doedyd: yn enu'r tad, a'r mab, a'r yspryd glan. amen. Iesu. A. Paham y gunair hi yn y mod yma? D. i arnyd hau dau o faur dirgelediō duu, vn o'r santeidiaf drin dau, aral ynghylch ymgnou doliath yn bargluyd ni Iesu Grist. A. Pafod? D. urth henu'r tad ar y penn, yr arnydheir i fod el yn dechreuad i'r personau e-rail: urth henu'r mab ar y corph yr yspysir i dyfod ef o'r tad; Pan gosbeir yr yspryd glan, o'r nail yscuyd i'r lal, y deucl-

deueltir i fod ef yn dyfod o'r tad a'r
 mab A. Pabam y gunair hynn yn gro-
 es? D. i arwydhan y dirgeled ar al. s. dar
 fod i fab duu uedi uneuthur yn dyn yn
 prinnu ni ar groes. Ag fely y gelir doe
 dyd fod arwyd y grog a unawn ni urth
 ymgroessi, megis crynodeb o'n phyd ni:
 A. Pabryd y dylem arfer yr arwyd y-
 ma? D. Pan dechreuom waith yn y byd,
 a phan fythom meun cyfngdid ag an-
 gen: yn anuedig urth godi o'n guely, ur-
 th fyned al an o'r ty, ne urth fynd i'r
 egluys, ne i fwytta ne i gyscu. A. Pabā
 cyn fynyched? D. er muyn cael gan duu
 ymhob le ag amser yn cadu rhag yn ge-
 lynion, hefyd i drefnu ag unioni pob
 gweithred a unelom, yn anrhyded a
 gogoniant i duu.

*A drybed o arfer, a henafiaeth aruyd
y groc fendiged.*

*Trydys yn arfer aruyd y groc lan o de-
chreuad y gyssefiniau eglurys, ag o aſer
yr abostolion hyd yrouron: mal y mae'n
eglor urth lyfr Tertullianus, de co-
rona militis. yr unpeth a dystlaetha,
S. Augus. Serm. de tēpore 181. in Euā-
gelium Ioan. tract. 118. in psal. 30. cō-
cione 2. in psal. 141. Et de Sanctis ser-
mone 19. S. Chrysost. Homel. 13. in epi-
stolā ad Philip. S. Basilius, yn i lyfr de
spiritu Sancto cap. 27. hefyd urth
fedydio, a rhoi'r bedyd escob, annoger
a chynghorer nbwy pan unelont aruyd
y grog, i uneuthur ef, yn hybarchus, dā
ystyriaū yn dufn y dirgelion a doedaf-
som, a guilio rhag guneuthur bynn heb
fedul am dim mal y mae'r arfer fyny
chaf ymysg! aſer.*

Inghylch y diwedd a'r pennod sydd i Gristion a'r pethau angenrheidiaul ido i gyrheudyd i bennod.

A. Mae'r diwedd y creawd duu dyn ido ?
D. i Garu, ag i wasuaethu duu yn y byd yma, achuedi oi ueled, ag oi fuynhau yn, y byd sydd yn douad, a hynny a fydd yn gunfyd pennaf ni A. Pessaul peth sydd raid i Gristion urthynt i a'u cyrrheudyd y pennod a ossodes duu ido, ag oi gadu druy i cynhorthuy. D. Peduar, phyd, gobaith, perpheithserch a gueithredoed da. A. beth yrydychui yn i gredu truy nerth y phyd? D. Cubl o hynny mae'r santaid fam egluys Rufain yn i dal, ai gredu: ag yn bennaf hynny sydd yn y gredo. A. doued y gredo D.

B ij

- 1 Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cæli et terræ.
- 2 Et in Iesum Christum filiū eius unicum, dominum nostrum.
- 3 Qui conceptus est de spiritu Sancto, Natus ex Maria virgine.
- 4 Passus sub Pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus.
- 5 Descendit ad inferos, Tertia die resurrexit a mortuis.
- 6 Ascendit ad cælos, sedet ad dextrā dei patris omnipotentis.
- 7 Inde venturus est Iudicare vivos & mortuos.
- 8 Credo in spiritum Sanctum.
- 9 Sanctam ecclesiam Catholicam :
Sanctorum cōmunionem
- 10 Remissionem peccatorum
- 11 Carnis resurrectionem

Vitam

12 *Vitam æternam. Amen.*

A. dŏued hi yn Gymraeg. D.

1 *Rwyf i'n credu yn Nuw'r tad, ho
lallu aul, creau dr nef a daear.*

2 *Ag yn Iesu Grist i unig fab ef yn
hargluyd ni.*

3 *Yr hun a ennilluyd o'r ysbryd glā;
a anuyd o fair forwyn*

4 *A dioddefod dan Bontius Pilatus
a groeshoeliuyd, a fu faru ag a
gladuyd*

5 *A discynod i wphern, y trydyd dyd
a godod a faru i fyu*

6 *A scynod i'r nefod, sy'n eisted ar
debenlau duw'r tad hola! uaul.*

7 *Odiyna a dan i farnu'r byn a'r
meiru.*

8 *Rwyf i'n credu yn yr ysbryd glan.*

9 *Yr egluys lan Gatholig, cyphredi-
nruyd y Saint.*

- 10 Colyngdod pechodau.
 11 Adgyfodiad y cnaid
 12 Y bouyd tragudol. Amen.

A. Beth a doedafommi ynaur? D. y Gredo. A. Fuy a unaeth y Gredo? D. y deuddeg Abostol, pan oeden ar fyned i bregethu'r efengil trwy'r holl fydd. A Pa ham y gunaethont hwy hi? D. I'n dyscu a'n hyphordi ni yn y phyd. A. Beth ydis yn i gynhwyso yn y Gredo? D. deuddeg punc. s. deuddeg rhan benaf o'r phyd. A. At bwy mae'n pthyn y pynciau yma? D. y cyntaf at y tad: a'r chuech punc, sy'n canlyn, at y mab; a'r pum diuaethaf at yr ysbryd glan.

Dosparth, ne yssponiad y Gredo.

1 *A ymbwyruy ti yn credu? D. Rwy fi'n credu yn Nnu, yr hun yu'r santeiddiaf*

diaf drindod. A. beth Uyti yn i dealt
 vrth doedyd y santeidiaf drindod? D. y
 tad, a'r mab, a'r ysbryd glan, tri pher-
 son ag vn duu yn vnig A. a ydiu'r tad
 yn duu? D. ydiu. A, a ydiu'r mab yn
 duu? D. ydiu. A. a ydiu'r ysbryd glan
 yn duu? D. ydiu. A. a oes tri duu? D.
 nag oes, er i bod yn uahanedig berson-
 au, nid oes er hyny ond vn duu. A. Pa-
 ham y gelwir ef, duu? D. am i fod yn
 gweled, yn arluy ag yn trefnu pob peth,
 megis arglwyd a lywodraethur o'r cubl
 A. Mae'r gyphlybiath a rouchui ymy
 o'r santeidiaf drindod? D. Mae oi ue-
 led ynomi a creand duu ar i lun a de-
 lu i hunan, un enaid yn vnig, a thri ga-
 lu. s. deualed i deuall, cofed i dal meun
 cof y pethau a deuhelir, euyllysed, i
 chuennychu y pethau a deuhaler ag a
 fedy-

fedylier i bod yn da. Ag megis y mae'r enaid yn un o sylued, yn dri o alu, felly y mae'r santeidiaf drindod yn un duu, ag yn dri pherson. A. Pwy a greua'd y nef a'r daear o dim? D. duu'r tad, a'r mab, a'r yspryd glan. A. Pabam y gelwir ef hola'uawl. D. Am i fod ef yn a-bl, yn unig ai euylyssed ag ai alued i hun, i unenthur ag i dadunenthur pob peth. 2 A. a wyti yn credu yn Iesu Grist? D. ydy. A. Pwy yu Iesu Grist. D. Mab duu'r tad yn gymaint ag yn gydrad ai dad o rym, doethineb, a dioni: ag ai gunaeth i hun yn dyn, er yn mwy ni, yngrboth yr ogonedus fair foruyn. 3 A. Pa fod y gunaeth buyd bynn? D. nid trwy waith dyn, eithr trwy nerth a rhad yr yspryd glan tan drigo oni hi yn foruyn cyn escor, wrth escor,

ag ynol escor. ag fely yn y nef nid oes gē
 tho mo'r fam, ar y daear nid oes gan-
 tho mo'r tad. A. Paham y rhoessu-
 yd ef ar y groes, a pham y bu ef faru
 ag i cladwyd ef? D. o gariad i ni, i'n rh-
 yd hau a lan o'n pechodau, a dwylau'n
 gelynion: a'n bachub rhag angau tra-
 gudawl, ag uphern, ag ermuyn bynn i
 prynnod ef ni ai uerthfawr uaeu, ar y
 prenn croes. A. Urthyny roedem yn al-
 dudion, ag ef a darfu ido yn prynu ni.
 D. oedem yn ueision i'n pechod nyhun,
 ag yn al dudiaid i diaul.

Rhybyd.

Ymagelir dangos a datglurio pechod
 yn tad cynta ni, a'r phruythau, a'r ma-
 ur drueni syd wedi dyfod druy'r pec-
 hod hunu, ag mor fawr ruymedig ydy-
 m i Grist yn prynnur.

C A. Pa

5 A. Pa beth a wenaeth Crist yn arg.
 N. pan discynod ef i uphern? D. ef a
 dynod al an eneidiau'r Patrieirch a'r
 tadau bendigedig, a'r eneidiau santa
 id oedent yn i limbo, yn aros dan ydry
 ch am i douediad santa id ef. A. Pa de-
 lu y codod ef y trydyd dyd? D. E godod
 o faru i fyu meun corph ag enaid go-
 nedus mal na bytho mwy faru. A. Pa-
 delu dyrchafod ef i'r nef, ag y mae'n
 eistedd ar debeulau duur tad? 6 D. E
 dyrchafod wedi deugaĩ nhiurnod uch
 lau pob nef, a'r hol anglyiō, druy i rym,
 ai alu i hunan, yn le mae'n trigo yn i
 faur ogoniant, megis mab duu. 7 A.
 Padelu dau ef o diyna i farnu'r byu
 a'r meiru? D. Dydd y farn yr hun a fydd
 yn niwed y byd, ef a dau o'r nef meun
 mouroliaeth, a galu, a'r yngylion a'r sa
 int

int yn uaetio arno, i farnu'r hol dyniō,
ag i roi i bobun yn ol i gŵeithredoed.

8 A. A wyti yn credu yn yr yspryd glā.
D. Yduysf, i fod ef yn ŵir duu y trydyd
persō o'r santidiaf drindod, yr hun syd
yn rhoi oi ras, ai rodion i'r santeidiol
egluys Gatholig. 9 A. Pa beth yur san
teidiol egluys Gatholig? D. yr hol gyni
leidfa o'r phydlon gristnogion, syd yn
medu, ag yn cyphesu phyd Iesu Grist, a
phen hon yu Crist i hunan, a'r pab i fi-
car ar y daear. A a'r neb nid vfydha
i'r egluys, pa nined adau ido? D. y sa-
ul ni fyn mo'r egluys yn fam, ni chai-
ph ef mo duu ido yn dad. A. Beth wyti
yn i dealt urth doedyd cyphredinrwyd
y saint? D. fod cubl o'r rhain a'r y syd yn
yr egluys yma, yn cael rhan ynghyd o'r
abertbau, a'r sagrafenau, ag o'r gŵe-

C ij thre-

thredoed da yr ydis yn i un euthur yndi hi megis ag y mae meun yn corph, yn aelod yn gyfranol o rhinued a galu'r lal. A. Padelu y gelir rhyddhau pechodau? 10 D. E rydheir pechodau drwy ryglydiad dioddefaint yn barg. N. Iesu Grist a'r sagrafennau bendigedig sydd gyfryngau i bynny, trwy un euthur o bonomi y pethau ydym rhymedig. A. A'r neb ni al gymeryd y sagrafennau? D. Digon ido i eduned, ai eulys oi gymeryd, da un euthur cimaint ag a lo: a bynny mae ef yn rhyymedig oi un euthur. 11 A. Padelu y bydd cyfodiad y cnau. D. Dydd y farn y cyfydd pob maru yn i gorph ai enaid, y rhai da yn ogonedus, ag yn deg, a'r rhai drug yn urthwyneb i rhain. f. yn hagar, ag yn druain Ima gelir espfysu a dangos gogoniant

yr adgyfodiad, a'r cyrph gogonedus, a
 chynysgedau'r eneidiau. *E*cet. 12 *A*.
 Pa beth yu'r bouyd tragudol? *D*. Gogo
 niant paraduys. *f*. gueledd a muynhau
 duu i gael yn dragudol bob daioni; a
 heb dim drug, i'r le hŷn yr aiph yr hai
 da, a'r hai drug ant i dan a phoenau
 tragudol yn uphern. *A*. a phuy sy'n my-
 ned i boenau'r purdan? *D*. Eneidiau'r
 heini a fuont faru yn gras duu, ag ni
 darfu idynt unenthur cubliaun am
 i pechodau: a chuedi idynt unenthur i
 penyd deledus nhuy a gan fyned i bara-
 duys. *A*. beth yu doedyd. *A*men. *D*. fely
 i bo urth hyny fy feibion ymoroluch yn
 dyfal am uasnaethu yn har. *N*. Iesu
 Grist, fal y bydoch ymysc y da ai detho-
 lion ef, ag nad eloch dim cida'r drug
 i uphern.

O'r ail beth anghenrheidiaul i Gristiō
sef yu hyny, o obaith.

A. beth ydychuy yn i dyscuyl gan duu,
druy obaith, syd gennych arno? D. y
bouyd, a'r einioes dragudol. ag i enni!
bonn, gras duu syd bennaf, ynol hun
mae'r rhyglydiannau, syd truy nerth
yr unrhyu ras o'r rhan ni yn dyfod, yn
helpfaur A. beth syd raid urtho i yni!
ypethau ydym yn i gobaith? D. ymysc
erail. Guedi syd anhepcor. A. pa uedi
mae'r egluys yn i dyscu i ni? D. y pader
Aue maria, Salve regina, ag erail A.
dyued y pader. D. Pater noster, qui es in
caelis, sanctificetur nomen tuum: Ad-
ueniat regnum tuum, Fiat voluntas
tua, sicut in caelo & in terra. Panē no-
strum quotidianum da nobis hodie. Et
dimitte nobis debita nostra sicut et nos
dimit-

dimittimus debitoribus nostris, Et ne nos inducas in tentationem sed libera nos a malo, Amen. A. pa un yu'r gofyniad cyntaf? D. hun yu ef, yn tad ni yr hun uyt yn y nefoed: santeidier dy henu di. yr ail arch yu; delid dy deyrnas di, y 3 arch yu, guneler, dy uyls di, megis yn y nef, hefyd a'r y daear. y peduared, Dod i ni hediu yn bara beunyddol. y pumed dysysiad yu, a made i ni yn dyledion, megis ag yr ydymine yn made i'n deledu yr, y chueched erfynniad yu, ag na dug nyny i brofedigeth. y seithfed arch yu, o'd guared ni rhag drug. Amē.

Ynghylch y uedi o'r pader.

A. pabeth a darfu i ni doedyd y naur?

D. y pader. A. puy a unaeth y pader? D.

yn harg. N. Iesu Grist, yr hun ai doe-

doed ai enau i hunan. A. Paham y gu-

naeth

naeth ef y pader. D. i dyscu i ni uedio?
 A. urth bu y yr ydis yn doedyd yn y uedi
 honn? D. urth yr argluyd duu. A. A oes
 guedi ara! uel na hi? D. nag oes, hon
 syd odidaug ag yn rhagori, yn gyntaf o
 achos guneathur o grist. yn barg. N. y hi
 ai thraethu oi discihliō; a hefyd am yn
 bod ni yn gofyn yn hon y pethau penaf
 a dylem i gofyn.

Tsboniad y pader.

A. beth ydis yn i uneuthur yn yr han
 gyntaf yma; pater noster qui es in cœ-
 lis? D. yrydis yn dyrchafu'r medul at
 duu, druy ostyngeidruyd a gobaith ar
 fod yn abli ofyn. A. Paham y'rydymi yn
 galu duu yn dad. D. am urth i alu ef yn
 dad yrydymi yn galu in cof i faur ga-
 riad ef i ni, ag fely yrydymi yn dymuno
 arno druy faur goel, a muy gobaith. A.

Paham

Paham y doedun, yn tad ni, ag nid, fy
 nhad? D. am i fod ef yn dad i baub, a
 ninau i gyd yn frodyr, ag felyni a dy-
 lem garu i gilyd megis brodyr, a meibi
 oni un tad syd mor daionus. A. ple
 mae duu? D. y mae ef yn y nef, ag ar y
 daear, ag ymhob le. A. urth hynny paha
 yrydymi yn dædyd, yr hun uyt yn y nefo
 ed? D. o achos mae yna y guelir wyneb
 duu, yn le y mae yn gulad ni, ag yna y
 mae ef yn dangos yn fuy i alu ai fau-
 roleth.

Yma gelir doedyd ynghylch cariad y
 nef, a gogoniant nefaul, a distyrieth
 pathau daearaul.

A. pa beth ydym yn i ofyn yn y saith syn
 canlyn? D. yn gyntaf yr ydym yn erchi
 urduniant, a gogoniant duu ynol hyn
 ny y deduduch y gynaethbuyd ni er i

D fu

fuyn, yn y trydyd le; y pethau pëaf syd
 in cynhorthuy, oi gyrheudyd ef, ai fe-
 dianu. A ymba un y'r erchir gogoniāt
 duu? D. yn y cyntaf, urth doedyd santei
 dier dy henu di. A. ag am yn deduduch
 ni? D. yn yr ail sy'n doedyd: delid dy de
 yrnas di. fido ef deyrnasu arnomi yma
 druy ras, a chuedi druy ogoniant. A.
 Pryd na thernasa duu arnom, puy a de
 yrnasa? D. yn gelynion ni. f. y byd, y cna-
 ud a'r cythrel. A. ar pethau angherhi-
 diol eraill ymble, yr ydis yn i gofyn? D.
 yn y pump arch eraill. A. beth fely ydym
 yn i ofyn yn i dryded arch sy'n canlyn?
 D. ar uneuthur honomi eulys duu, yma
 ar y daear, megis ag ymae'r angylion
 a'r guynfydedig yn guneuthur yn y nef
 A. yn y beduared? D. ar roi i ni fara a
 chynnheiliaeth corphoraul a'r bara yf
 brydaul

brydaul yr hun yu'r santeidiaf sacra-
fen, ai ras ef cid ag erail oi rodion. A.
yn y bymed? D. ar fadde hono ef i ni yn
pechodau, an cā uedau megis yr ydym
minnau yn made i erail; a guneuthur
fely o duu i ni fal i gūnelominau idy-
nhuy.

Yma y gelir guneuthur esōrtiad i fa-
dde camau.

A. yn y chueched? D. ar na odefo i ni
syrthio meun profedigaethau, ōd rhoi
i ni gynborthuy oi gorchfygu ag i gael
y maes arnynt, ag i ocbelyd phechu. A.
yn y seithfed? D. ar yn rhyddhau, a'n a-
chub ni rhag pob drug. si'r enaid, a'r
corph, a rhag y cythrel yn gelyn ni. A.
pa un yu'r drug myaf y mysc pob dr-
ug? D. pechod. A. puy un syd naethaf a
bryntaf, pechod yntau cythrel? D. gūa-

D ij thaf

thaf o lauer yw pechod, o herwyd bod
y cythrel uedi i unewthur mor frunt
druy'r pechod yn unig.

Anghoriad.

Yma gelir doedyd falyr oed y cythrel
druy i naturieth yn deg E. Ag am hy
ny os nyni a' mgadun rhag pechod, ni
a fyddun deg hefyd yn gyphelib i'r yngy
lion E ag ynghylch brynti a budredi
pechod E. A. Amen, fely bo. yr ydym
yn gobaith yn nuu ar ganhiadu honof
i ni y cubl dru y gyfryngiad i fab ef, yr
hun a dyscod i ni'r uedi yma.

O'r aue Maria.

*Aue Maria gratia plena dominus te
cum, benedicta tu in mulieribus E be
nedictus fructus uētris tui Iesus. San
cta maria mater dei ora pro nobis pec
catoribus nunc E in hora mortis no
stra. Amen.*

Henphych uel fair gyflaun oras, mae'r argluyd gidaethdi: bendigedig yti ymysc y merched, a bengidedig yu phruyth dy grothdi Iesu. O Santeidiol fair, mam duu guedia drosom bechaduriaid yrouon, ag yn aur angau. Amen.

A. beth yu bynn a doedasoni y naur? D. yr aue Maria. A. Pwy a unaeth yr aue Maria. D. yr angel Gabriel pan doeth i gyfarch yr argluydes fair, ag e furuyd rhai o eiriau Elisabeth santes, at gyfarchiad yr angel; a'r egluys befyd a dodes darn at hynny. A. urth buy yr ydis yn doedyd yn yr aue Maria? D. urth yr argluydes fair? A. Pwy yu'r argluydes fair? D. yhi yu mam duu moruyn gyflaun oras, ag o bob rhinued da brenhines nef, a daear, a'n canlau ni. A. Ple mae'r arg: fair? D. yn y nef y mae

mae hi. A. a phwy yu hono sy'n yr eglu-
ys D. delu i honno syd yn y nef, i beri i
ni i chophau hi, ag obligyd i bod yn de-
lu idi hi, yr ydymi yn guneuthur parch
ag anrhyded idi, er moliant ag a'r du-
niant idi hi, syd yn y nef. A. P a y mae
cimaint o delue i'r arg: fair, a oes aml
argluydes fair? D. nag oes ond un yn
unic yr hon syd yn y nef. A. P aham y ge-
luir hi yn Rhufain yn rhyu egluys, ma-
ir o'r drugared, meun egluys aral, ma-
ir o'r gyfared, yn rhyu le aral, yr arglu-
ydes fair o'r didanuch, ag fely meun
amrhyu leoed amryu henuau. D. ef ai-
geluir hi, a chimaint o henuau, am
aml ag amrafel daioni y mae hi yn i-
uneuthur meun amryu leoed, megis
mam duu, a mam y drigared, ag am i
bod hi yn galu cimaint cida duu. A.

beth

beth ydis yn i doedyd yn yr aue maria?
 D.yr ydymi yn i chyfarch hi, ag yn i
 moli hi, dan yn gorchymyn nyhunan
 idi hi.

Efortiad.

Y drychuch feibion, ar fod honoch yn
 faur ych goglyd ar yr arglwydes fair
 forwyn o herwyd lauer o achosion.

Salve regina.

*Salve regina mater misericordia, vi-
 ta, dulcedo, & spes nostra, salve. Ad te
 clamamus exules filij Eue. Ad te suspi-
 ramus gementes & flentes in hac la-
 chrimarum valle. Eya ergo aduocata
 nostra, illos tuos misericordes oculos,
 ad nos conuerte. Et Iesum benedictũ
 fructum v̄etris tui, nobis post hoc exi-
 lium, ostende; o clemens, o pia, o dulcis
 virgo Maria. Ora pro nobis sancta
 dei*

dei genitrix, ut digni efficiamur promissionibus Christi. Amen.

A. beth a doedaſomi? D. y Salue regina. A. Puy a dysgod y salue regina? D. y santaid fam egluys. A. Urth buy, r ydis yn doedyd? D. urth y foruyn fair i hunan. A. beth ydis yn i doedyd yn hon D. molianau erail i'r foruyn fair, dā erchi hefyd i chynborthuy ai help. Tngbhlch guediau erail, a galu ar y Saint.

A. heblau'r foruyr fair, oes gennych oglyd a defosiun i saint erail? D. oes i baub, ar y syd, megis annuylion duu, a chyfrunguyr i ninau meun gogoniant ond yn anuedig i'r angel fyingheid uad ag i'r sant syd o'm henu. A. ag oi creiriau huynt hefyd? D. ruyfi hefyd in i burdunio huynt, am fod o honynt yn deml

deml i'r yspryd glan, a bod yn deledus
 idynt gael i cydunio a'r eneidiau gogo
 nedus. A. Para uedi ydych yn i unen-
 thur attynt. D. yr heini ma'er egluys yn
 i dyscu, a'r pater noster, a'r aue Ma-
 ria hefyd'er anrhyded eudynt. A. Pa-
 rryu dedfau, ne uediau ych arferedig oi
 guneuthur pan eloch i'ch guelu? D. yn
 gyntaf rhoi aruyd y grog, a chuilio, a
 samio fyingyduybod uedi hyny, doedyd
 y gyphes gyphredin, y pader, a'r aue
 Maria, y Gredo, a Salue regina, a'm
 defosiunau eraill. A. Pa fod yr wyt yn sa-
 mio dy gyduybod? D. yn gyntaf y dyfifi
 yn diolch i duu am y daioni a gefais.
 Uedi hyny, y du yn ystyria'u fy mbecho-
 dau, yn anuedig o'r dyd hunu, dan gy-
 meryd y difeiruch, a dolur am danynt,
 tan roi fy laun fryd ar velhau, a'm

E emen-

emendio fy hunan, ag a'm cyphefu, ynol hynny y duys yn gofyn genduu fadenaint am danynt trwy rodi gofryd cyfan ag aduned na phechuyf mwy. A. beth a wyti yn i unenthur y bore? D. y duysf i'n diolch hefyd i duu am fynghadu yn nos hono, ag am daioni erail, ag yn ophrymu ido fynghorph a'm benaid a phob peth a uneluyf yn i uasaneth bendiged ef, a hefyd y duysf i'n doedyd fy myfyriaul a'm lefaul dyfosiunau eraill. f. amcalon ag am tafod.

A'r trydyd peth anghenrhaid i Gri-
stion? D. Cariad perphaith. A. Pa beth
a dylemi garu a'r cariad perphaith?
D. duu uuch bē pob peth, a'n cymydog
megis nyni nyhun, er muyn duu. A.
Pa delu uuch ben pob peth? D. am y dy-
lemi yn gynt o'de marfoleth nai ophen-
dio

dio ef, a befyd ni a dylem gadu i hol or
 chmnanu bendigedig ef dan i farnu ai
 brisio ef yn fwy na dim arall. A. Pa de-
 lu ceruchi ych cymydog megis chuich
 hunan. D. dan dymuno a guneuthur
 ido ef hyny a fynem i ni nyhun, yn ol
 rhessum, a chyfraith duu? A. Paham
 ydych yn doedyd, yn ol rhessum a chyfra-
 ith duu? D. oblegid, os yn amgenach, ni
 fyde hyny eulysu ido ynda, ond eulysu
 yn drug ido megis i ni nyhun.

Rhybyd.

Yma gelir damleuchu faint daioni a
 phruyth ppheithserch, a'r gradau syd
 ido. f. i buy y dylem dangos serch, a cha-
 riad chuaneg nog i erail. O'r pedua-
 red peth syd raid i Gristion urtho. f. o
 weithredoed da.

Abeth yu'r pedueryd syd raid i Gri-

E ij stion

stion wrtho? D. Gueithredoed da, achos
uedi dyfod i oedran medru barnu, nid
ydiu'r phyd digon heb gueithredoed da.

A. Pafath rai yu'r gueithredoed da?

D. yrheini a ydis yn i guneuthur wrth
ressum, ne o doedyd yn uel wrth eulys
duu, ag i fod onynt yn rhyglydus rhaid
i guneuthur meun cariad perphaith.

A. oni thal yrheini dim a uneler alan
o gariad perphaith? D. na thalan, i heu
du gras a gogoniant, ond nhuy a helpā
i beri'r argluyd druydyn nbu roi i ni
iechyd, a daioni bydaul ag in tyusu ni i
adnabod yn pechod, ag i gymeryd y di-
feiruch amdano. A. Paryu fath rai
yu'r gueithredoed da. D. yrheini syd
vedi gosod yng yrchmynau duu, ag yn
ylail o'r eglus, yng gueithredoed y dru-
gareth a rbinuedau erail. A. Doeduch

y deg gorchumyn: D. 1. Myfi yu dy ar-
gluyd duu di, na fid gennyf duu ara!
garfymron i. 2 Na chymmer enu duu
yn ofer. 3 Delid yn dy gof santeidio'r
guiliau. 4 Anrhydeda dad a man.
5 Na lad. 6 Na una odineb. 7 Na
lydratta 8 Na chamdystlaetha. 9. 10
Na fflysia duu, ne vraig dy cymydog nai
was, nai lau foruyn, nai ych, nai assen,
na dim o'r eido ef.

Dosparth ar y deg gorchymyn.

A. ymhale yrhoesduu ydeg gorchumyn
yma? D. yn gyntaf, yn y gyfraith hen, a
chuedi hynny, Crist yn barg. N. ai cada-
rnhadn huy yn y gyfraith newyd. A. Pa
delu y rhennir huynt? D. y tri cyntaf
sy'n perthyn at wrduniad duu, a'r sa-
ith eraill at les y cymydog. A. Padelu
mae'r tri yma yn perthynnu at anrhy-
ded

ded duu? D. am i fod ef yn eulysu i ni
 uasnaethu ef, yn gyntaf a'n calon uedi
 hyny a'n dasod, yn trydyd a'n gneith-
 redoed. A. Pa fod i cadun ni y gorchu-
 myn cyntaf? D. urth foliannu vn duu
 yn vnig, ai adoli, ai uasneuthu, a'n hol
 galon, ag urth ydrach, ag ymaros cael
 honomi yn hol gyfared an gobru y gan-
 tho ef megis gen audr pob daioni. A.
 Puy syd yn pechu'n erbyn y gorchumyn
 yma? D. yrheini yn anuedig sy'n guneu
 thur gauduuieth, ofergoelion a pholi
 neb erail o'r fath, ar y syd yn erbyn i
 orduniant ef. A. Pa fod y cadun ni'r
 ail? D. druy folianu, a diolch i duu a'n
 tafod, a gofyn gentho ef y pethau syd
 raid i ni urthnt. A. Puy sy'n pechu yn
 erbyn y gorchumyn yma? D. yn gyn-
 taf, yrheini syd yn blasphemio. sy'n dir-

i mugu enu duu, ai saint yn ail, yrheini.
 i sy'n tyngu hyny nid ydiu vir, a chysion
 - ag angebeidiol; yn drydyd, yrheini nid
 - ydynt yn cyflouni mo'r aduned a dar-
 fu idynt i guneuthur; ag erail nid ydy
 l nt yn rhoi parch deledus i enu duu. A.
 l Pabam y doeduch, guir, cyfion, ag an-
 - ghenraid? D. am y dylai'r lu fod meun
 . guirioned, fal na bydo phug, ne beth
 a petrus: meun cyfiounder fal na bytho
 angbyfreithlon; meun anhepcaruch,
 i fal y bydo peth anofer: Onid ef yrydis
 i yn pechu yn erbyn y gorchymyn hun A.
 a uydosti vn gyfared rhag tyngu mo'r
 ynudon? D. gun yn sicr: bod heb dyngu-
 byth. A. Padelo doeduchui urth fynu
 guirhau rhyu beth? D. ie'ne nag e yn
 sicyr, ne, yn vir, am nad ydiu hun lu, ne
 dyngiad: a hyny a fo dros ben i hyn muy
 nid

nid yd da. Ymagelir esortio yn er-
 byn blasphemau ag anudanau, a lyfo-
 ed mynych arferedig ag i gadu aduned
 A. Padelu y cadun ni y trydyd gorchy
 myn, yr hun yd, santeidio'r guilian? D.
 wrth dangos a'r gweithredoed o dialā,
 y phyd, a'r cariad yr ydymi yn i duyn yn
 yn calon. A. ymba beth? D. nid wrth la-
 furio yn y dyd hunu ond wrth wrando
 ypheren gyfa, megis y mae'r egluys
 yn ordeinio trwy dyfosion a dyfaluch,
 dan beri i'r eido wrādo ypheren hefyd.
 A. a pheth mwy? D. e dylyd hefyd treili
 o'r dyd meun pethau a fythont uasa-
 neth i duu, megis ag e mae, guedio, a
 dar!ain lyfrau da, a guneuthur gweith
 redoed y drugared.

Efortiad i gadu'r guiliau, ag yn erbyn
yr heini sy'n i torri, ag yn i treilio me-
un guethredoed drug, ag ofer.

A. Padelu i cadun ni y pedueryd gor-
chumyn yr hun sy'n erchi adoli tad, a
mam. D. nyni a dylē, ufudhau idynt, i
perchi, i guasneuthu i cymborth, ai he-
lpu. A. beth os eirch yn tad ni, i ni uneu-
thur rhyu bechod ne doedyd rhyu gelu-
yd, a fynechui ufudhau ido? D. na syn-
un, am nad yu ruymedig i ufudhau
ydo, yn erbyn duu, ond yn y pethau syd
gyfreithlon ag onest. A. Pesaul amryu-
dad syd? D. Paduar, yn gyntaf, y tad
naturiol yr hun a'n enniod ni, a hefyd
yn teidiau ni a gyfrifir yn dadau yma:
yr ail tad yu'r tad ysprydol, megis y ma-
e'r opheiriaid, prelatiaid, ag athrauō,
yn drydyd, rheoluyr y ulad; yn bedue-

F ryd,

ryd, y'r henuyr er mlyn i hoedran, ag
 ni a dylem anrhydedu paub yn ol i rad
 ai stad. A beth a dylai dadau da i une
 uthur i'r plant D. i dyscu, ai rheoli hi-
 ynt, ag na chosbant monynt yn anrhy-
 symol, na guneuthur yn rhy amyl
 o honynt, ond pob un o'r dau wrth
 buyled a rheffum. A. Padelu mae i'r
 guas ymdwyn tu ag at i feistr, a'r dei-
 liur tu ag at i arglwyd D. mal mab
 tu ag at i dad dan uneuthur ido omes
 megis i un ynle yn barglwyd ni A.
 a'r meistr aid tu ag at i guasnaethuyr?
 D. megis tadau wrth i plant, megis wr-
 th frodyr yngrist A. Padelu y cadun
 ni'r pumed gorchumyn? D. wrth beidio
 ag euylysu drug, nai uneuthur, i'r cym
 ydog a challō, na thafod na gweithred
 dan dilyn i'n cof, i fod ef wedi i uneu-
 thur

thur ar lun a delu duu. A. Padelu cadun y chueched? D. yn yr unphunyd urth pho pob anonestruyd, nid yn unig ar ueithbroed, ond hefyd, ar dasod, a chal lō megis y dydis yn gorchymyn yn y naued. A. Para gyfared a'r ferun ni i alu cadu'r gorchumyn yma? D. lauer, ond ymysc erail y pump yma, yn gyntaf, bod yn rheolus urth fuyta, ag yfed, yn ail, pho cyfedach a chymdeithas drug, y trydyd gochel doedyd geiriau, ne ganiadau serth, nai gurādo, yn gimaint ag y galon ymochel: y pedueryd, mynych arferu'r sacrafenau santeidiaf y pymed, gofyn pureidruyd diuair gen y santeidiaf foruyn fair, ar idi hi gael gen duu i ganhiadu i ni. A. Padelu y cadun ni y seithfed? D. urth na chymorom, ag na daliom, ag na unelon niued

i da vn aral druy drais, ne druy somi-
 ant, nag urth roi na help, na chyingor,
 nag achos yn y byd i vn aral oi uneu-
 thur. Ima y gelir anghori, na dalier,
 da o'r eido erail, ne gyslog, y cyflog dyn:
 a gochel fod yn chuarydion ag na un-
 lir bargeinion anghyfreithlon e'r mu-
 yn ynll druy lygru'r gyduybod, ag fely
 dylid ymgynghori yn y pethau a fo pe-
 trus, ag nid mynd rhagdo megis dal;
 a hefyd i gyflouni eulys y maru yn i ly-
 thyr cymyn, cās urth dyfod ti yn mynd
 a darhai erail guilia nadelo diaul a'
 thenaid tithe: a bod yn amyneddgar
 meun tylodi a gobaithio yn nuu, yrhyd
 ef i ti y peth a fo rhaid i ti wrtho.

A. Padelu y cadun ni yr wythfed? D. na
 doedom mor anuair, yn erbyn yn cymy-
 dog na fursfurom, nag annir gelom be-
 chodau

chodau dirgel. O dieithr ŵrth y neb y
pyrthynai atto gŵeirio ag amendio'r
camuedau hynny ne'r mŵyn rhyu da-
ioni aral, ag achos cymhesur heb far-
nu drug am yn cymydog, na doedyd ce-
lwyd amdano: Ond yn gynt doedyd yn
da, megis y dymuniti i eraill doedyd am
danat tithau.

A. Padelu y cadun ni'r naued? D. ŵrth
na disyson ŵraig yn aral, nag anone-
struyd aral, ag am hyn y mae'n da ca-
du'r lygat rhag gweled ofered, a go-
chel pob achosian eraill; cadu'r galon
rhag medwl drug, rhedeg at i ŵedi, i
geisio help i ŵrthlad a gorchfygu y pro-
fodigaethau. A. Padelu y cadun ni y
degfed? D. ŵrth na disyson da, na dim
aral eido'r cymydog, drwy phord ang-
hyfreithlon, tan fod heb cynfigen ŵrtho
am

am y da syd gentho. A. Imbessaul vn y
gelir cynnuys y deg gorchmyn yma yn
dynt? D. yn nau orchmyn cariad per
phaith. f. caru duu vuch ben pob peth,
a'r cymydog megis ef i hunan, er cari-
ad ar duu ag fely, mae'r hol gyfraith
ued i chynhyso yn y melysber orchy-
myn yma o gariad, yr hun a drefno yn
bargluyd duu i ni trwy i anherfynedig
daioni Amen.

Ynbylch Gorchmynion yr egluys.

A. Douaid orchmynion yr egluys? D. y
cyntaf gurando ypheren y guiliau gor-
chmynedig. 2 Umprydio'r grauy, ar
dydiau erail gorchmynedig heb fuytta
cig na guener na saŷurn. 3 Cyphefu,
yrbynleia, vnuaith yn y fluydyn. 4. Cy-
muno, ar yrbynleia, y pasc. 5. Talu'r
degum. A. ambara' chosion ymae'r e-
gluys

gluys yn cadu guiliau'r saint? D. yn gyntaf, i ogoni duu yn i saint. yn ail, duyn ar dealt i ni y gogoniāt y mae nhuy yn i gael yn y nef, yn drydyd in denu ni oi canlyn buynt urth wybod i buched ai rhinuedau, yn bedueryd, er muyn fely i cael nhuy yn gyfryngu yr troson; yn bumed, e fyn yr egluys wrduno'r saint i phlant hi, megis y darfu idynbuythau wrdunio duu, ai mam. s. yr egluys.

A. Pabam y mae'n arfer dedfau eraill ag anrhyded amlygaul? D. er muyn muyo barch, a guedeidra ynguasæeth duu; drachefn i gyphro'r bobl i dyfosi-on, ag oi disgru druy'r pethau amlyga-ul hyny i gyfeirio i medul yn dyfal i, st-yriau'r pethau syd odifeun yn aueledi gaul yn drydyd; am yn bod ni uedi ca-el gen duu gorph ag enaid ni a dylenn fely

fely i uasneuthu ef, a phob vn o'r dau.
 Yma gelir rhybudio, i bod yn rhyyme-
 dig oi cyphefu, pan delon i flynydoed dy
 scresion. f. i oedran galu barnu rhung
 drug a da: A chuedi hyny bara amser
 y dylent gymuno, a hyny yn anuedig o'r
 hyn leia vnuaith yn y fluydyn, er bod yn
 uel o lawer i uneuthur yn fynych. &c.
 O'r saith brif bechod a elwir y saith be-
 chod maruol.

A. E darfu i ni doedyd o'r gneithredo-
 ed da, maneguch yn aur y saith bechod
 a elwir maruol D. y cyntaf yu Balched
 2 Cybyddra. 3 godineb. 4 Irloned.
 5 Glothineb. 6 Cynfigen 7 Diogi yrha
 in syd achos, a phēnau'r leil, ag am hyn
 y gelwir huynt pēnau, er galu honyn
 weithia fod yn fedeuau. A. Pa beth yu
 pechod? D. Pechod yu'r peth ydis yn i
 dysysfu,

dysysfu, yn i doedyd, ne yn i unenthur yn
 erbyn cyfraith, ag eulys duu. A. Pa drug
 a una'r pechod maruol? D. ef a una
 goli duu, ai ras. a'r gogoniant, a oedid
 ued i ado, ag a'n guna ni yn deledu yr
 i boenau tragudol yn uphern. A. Pahā
 y gelwir ef maruol? D. am i fod yn lad
 yr enaid, urth beri ido goli bouyd y gr-
 as. A. beth y mae'r pechod meduawl
 yn i unenthur? D. ni phair ef goli mo'r
 gras, na beudu uphern: ond ef a una
 oiri ynghariad a guasaneth duu ag a
 hauda boen tros amser, a hefyd, y mae
 ef yn trwysio, ag yn goguydo dyn i neu-
 thur pechod maruol.

Yma gelir traethu goerthrymbuys pe-
 chod, dan anghori paub i phorhagdo.
 Inghylch y saith sacrafen o'r lā egluys
 A. Pa beth arall syd raid i unenthur?

G D.rha-

D. rhaid i ni wybod y saith sacrafen, a cymeryd yn i hamser, pan archo, a phā dangoso yr egluys i ni, A. dyuaid sacrafenau i santai d'fam egluys. D. 1. Bedyd. 2. Crysm a nefedyd escob, 3. sagrafen yr alaur. 4. Penyd. 5. Olen. 6. Vrde. 7. Priodas.

Dehengliad byrr ar y sacrafenau.

A. beth a darfu i ni doedyd? D. y saith sacrafen. A. Puy a ordiniod y sacrafenau yma? D. Iesu Grist yn argluyd N. A. i ba beth? D. i bardynu i ni yn pechodau, i gyfranu i ras a heudiāau i dioddefaint ef, ag ymhob vn ydydis yn rhoi amryu ras neu lduol: Ond mae'n rhaid i cymeryd buynt yn deilung. A. i ba beth y gusnaetha sacrafen bedyd? D. i yneuthur dyn yn Gristion ag yn fab i duu. A. Padelu y guneir hyn? D. am yn bod ni yn

ni yn geni meun pechod dechreuau yr
 hun ydym yn i etifedio gen yn tadau
 cyntaf. ag y dydis trwy'r bedyd yn i ol-
 chi ef, a phob pechod arall i phord odi-
 urthym, ag yn rhoi gras a rhinuedau
 eraill: ag fel y dydis yn yngunethur ni
 yn feibiō ag yn etifedion o'r bouyd tra-
 guddol. A. i ba beth y gusnaetha sacra-
 fen Crysmayr hun a elwir bedyd escob?

D. i gymeryd gras, a nerth a grymbu-
 stra, yn erbyn yn gelyniō ni i gypheffu'r
 phyd a darfu i ni i chael trwy'r bedyd.

V. i ba beth y gusnaetha sacrafen y
 gypheffu? D. i gael gē duu feduaint am
 y pechodau a unaethon uedi yn bedy-
 dio.

A. Padelu y mae i un ymbarotoi
 urth fyned iu gypheffu? D. gūnaed dri
 pheth, y cyntaf, duyn oi gof yn dyfal y
 pechodau a unaeth, yr ail, bod gyntho

G ij dolur,

dolur, ag ydifeiruch a launfryd na dy
mchuelo mwy at y pechod, y trydyd, i cy
phesu nbwy i gyd yn gyfa, ag yn ag un eu
thur y penyd a roes i dad enaid arnof.
A. i ba beth y guasnaetha sacrafen y'r
allor? D. i roi maeth ag i borthi'r ena-
id einom a gras duu ag oi un eithur
yn un ag esof, yn ail, rhag syrthio yn ha-
ud meun pechodau yn drydyd, er mwyn
caphel pob perpheidruyd. A. beth syd yn
ysantaid sacrafen o'r allor D. e mae
Iesu Grist yn arg. N. gorph ag enaid, fe
ly faly mae yn y nef yn cystal yn yr af-
er!aden ag yn y caregl, vedi i'r yphei-
riad gyssegru. A. a ydiu'r bara yn aros
yn yr afer!aden a'r guin yn y caregl ve-
di darfod i'r ypheiriad gyssegru? D.
nag ydynt o achos druy rinued a nerth
y geiriau y mae'r bara yn troi yn gor-
ph,

ph, a'r guin yn uaedyn barg. N. Iesu
 Grist, yr hyn a ydis yn i uneuthur yn yr
 ypheren. A. pa beth yu'r ypheren? D. yr
 ypheren syd cophaant a guir rypresen-
 niad, o fowyd, diode faint, a morfoleth
 yn barg. N. Iesu Grist, a chida hyny a-
 berth urth ophrymu yr un Crist dros y
 byu a'r maru ag fely nyny a dylem se-
 fy! oi gurando yn dyfal diesceulus ag
 yn dedfol. A. para fod y dylai un i bry-
 pario i hyn faly gale yn deilung gyme-
 ryd y santeidiaf sacrafen? D. myned
 yn dedfol heb fod i gyduybod iu gyhudo
 o bechod maruol ai gyphesu o'r blaen.
 Yma gelir gunethur esortiadi fynych
 arfer sacrafenau'r gyphes a'r cumyn.
 A. i ba beth y guasnaetha sacrafen
 yr oleu? D. i gael gras yr ysbryd gla ag
 i scubu ymaith uedilion y pechodau
 oed.

oed yn aros, ag i roi cyssur i'r enaid dā
 roi ido obaith a nerth i wrthlad blin-
 der sy'n dyfod trwy i glefyd a'r cythrel.

A. ag i ba beth bethyd? D. i gael iechyd
 y corph, pan uelo yn argluyd ni i fod yn
 gymhesur. A. i ba beth y gwasnaetha
 sacrafen yr wrde? D. i roi andurdod
 a gras i'r ypheiriad i gyssegru'r san-
 teidiaf sacrafen o'r allor, ag i ryd-
 hau odiwrth bechodau, yr hun beth
 ni eil neb ond ypheiriad i unenthur. A.
 i ba beth y gwasnatha'r sacrafen brio-
 das? D. i gael o'r gur a'r uraigras i
 fyu ynghyd, ag i feithrin i plant yn ogo
 nedus i duu ag i amlhau'r bobl gristno
 gion fal y bo fythrai i wasneuthu duu.
 A. Padelu y dy'ai'r gur a'r uraig ym-
 du yn ynghyd? D. y gur a dyle garu, ag
 arhydedu i uraig, megis chwaer yngh-
 rift,

rist, ar uraig berchi ag ufudhau oi
gur megis i vn yn le Crist : a phob vn
o honynt i! dau ynghyd a dylent gadu
heduch vnoldeb.phydloned a chariad
perphaitb, megis y mae rhung crist a'r
egluys. A. Doeduch y pethau eraill sy'n
perthynnu at ueitbredod da ne athra-
uaeth gristionaid? D. y tair rhinued
theolygaol, phyd, gobaitb a chariad p-
phaitb; y pedair prif rined, pwyled, gry-
mhysed, cyfioned, thymbered. Saith rod
yr ysbryd glan, rhod o doethineb; o de-
alt, o gyngor, o rymhysed, o wybodeth, o
hygared, a rhod o ofn duu.

Yr wyth deduduch.

Deduyd yu'r tylodion o ysbryd, cans
bwyntuy pie teyrnas nefod.

Deduyd yu'r gwaredigion, cans ynhyu
a fedianan y daear.

Dedu-

Deduyd yu rheini sy'n alar cās yn huy
a gan i cysurio. .

Deduyd yu'r rhein sy arnynt neuyn a
syched cyfionder, cās nhuy a diwelir

Deduyd yu'r trugarogion, cans yntuy
a gan drugared.

Deduyd yu'r rheini syd lan i calon, cans
yn huy a gan ueled duu.

Deduyd yu'r bedychuyr, cans ; cant i
galu yn feibion i duu.

Deduyd yu'r rheini sy'n cael i byrlid ai
blino er muyn cyfionder, canys

T nhuy pie teyrnas nef.

Deudeg phruyth yr yspryd glan.

Cariad perphaith. Lyuenyd. Heduch,
Godefed. Tmarosruyd. Daioned. Cymu-
ynassed. Guared. Phyd. Modustra. Cy-
mgaduriaeth. Diueirdeb.

T saith

Saith ueithred y drugared gorforaul.
 Rhoi buyd i'r tland neunog. Rhoi diod
 i'r tylodion sychedig. Diladu'r noethi-
 on. Rhoi letty i, r pellennig. Ydrych clei
 fion. Gofuyau cyrchrorion. Cladu'r
 meiru.

Saith ueithred y drugared ysprydaul.
 Rhoi cyngor da i erail. Cyfruydo'r an-
 ghyfarwyd. Rhybudio'r pechoduyr: cy-
 surio'r neb syd meun blinder, a luded.
 Made'r cam a'r niued a gousom: Duyn
 yn dioddefgar yr helbul y mae erail yn
 i vneuthur i ni: guedio duu dros y byu
 a'r meiru.

Pumtheg dirgeled yr arg. Iesu Grist oi
 mesfyrrio ag i doedyd lasu yr fair.

Y pump lauenchus a elir i mysfyrrio ur-
 th fyned dros y paderau y uait h gyn-
 taf, I. Cennaduriath yr angel, pan
 H enilu-

eniluyd mab duu. 2. Gofuyad Elisabeth santes 3. Genedigeth yn harg. N. Iesu Grist. 4. Presenniad yn harg. N. yn y deml. 5. Pangaed ef yn y deml ymysc yr athrawon.

I pump dolurus oi styriau urth fynd eiluaith dros y paderau.

1 Guedi'r argluyd yn yr ard. 2. i scyrsio urth y piler. 3. i goroniad a'r goron drain. 4. Dygiad y groes i fynyd calfario. 5. i groeshoelio ai angau ar y groes.

I pump gogonedus oi medu! y dryded uaithe yr eler dros y paderau.

1 Cyfodiad yn hargluyd ni. 2. Idaruchasiad ef i'r nef. 3. Dyfodiad yr ysbryd glan. 4. Dyrchasiad yr argluydes fair. 5. Ichoroniad uch ben yr ho! angylion a'r dedudion o'r nef.

Pan

Pan ganer y gloch afi, efa enilir me-
 diānau urth doedyd, ar y cāiad cyntaf
*Angelus domini nunciauit Maria, et
 concepit de spiritu sancto. Ave ma-
 ria* &c.

Ar yr ail caniad.

*Ecce ancilla domini, fiat mihi secun-
 dum verbū tuū. Ave Maria* &c.

Ar y trydyd caniad.

*Et verbum caro factum est, & habita-
 uit in nobis. Ave Maria* &c.

*Moliant i duu, ag in bargluyd ni Iesu
 Grist: ag i'r santeidiaf forwyn Mair
 i fam ef. Amen.*

F I N I S.

H ij

Os chuenychai vn wybod, pa le yn yr
 atrauaeth gristnogawl y mae ceisio ystr
 ne destyn i bregethu, a chyfleu pob pre-
 geth yn i dyledus fan; e caiph gyfarwy
 did urth hyn syn canlyn a'r rhif a den
 gys y dolen.

Le i annog dyn i dilyn gneithredoed
 Crist. 7.

le i dosparth pechod Ada, ag i dangos
 daioni yn prynnur. 17.

Yngbwlch gogoniāt adgyfodiad y mei-
 ru. 21.

le i anghori dyn i uasnaethu duu. 21.

O gonian nefol, a distyrieth pethau
 daearawl, 25.

le i gynghori madau caman a ga-
 pher. 27.

le i dangos brynti pechod, 28.

le i annog paub i uedio ar yr arglud
 fair. 31.

le i dangos pruyth a građau cariad
perphaith. 35.

In erbyn blasphemau, anudon, ag ofer
lyfau. 40.

le i cynghori cadu'r guiliau. 41.

In erbyn camattal da erail. 44.

le i dangos gorthrymi pechod, ag i an
nog paub i pho rhagdo. 49.

le i annog, ag i cynghori paub, i gyphef
su ag i gymuno yn fynych. 53.

Beiau urth brintio: a'r rhif cyntaf y-
nol pob bai, a dengys nifer y dolennau,
le cair nhwy yndit: yrail: nifer y linoed.

Decreued tros dechreued. 1. 5. Crist-
noniog tros Cristnogion. 4 8.

Sythedig, tros Sychedig. 4. 1 8. Nefod
tros nefoed. 1 3. 14. Goer-

thrymbuys tros gorthrymbuys. 49. 1 6.

Mae yn amlo leoed, diphig tittle tan
 odref y tair lythyren yma: d, l, u, mal:
 arwydheir tros arwydheir. 8. 15. arglu
 yd tros argluyd. 13. 11. uedi tros uedi.
 28. 13. meun, trës meun. 30. 13. annu
 ylion, tros annuylion. 32. 14. erail, tros
 erail. Rhaid i'r darleyd yn y cyfryu le-
 oed urth synuwr, ag ystyr yr ymadrodd
 deualt ag adnobod, pa amser y dylai
 ditl fod tan bob un o'r hain.

Geiriau a orfu i harfer yn y traethiad
 hunn, nid ydynt chu aith sathredig im-
 ifc y cyphredin o gymru.

Rhaglith, ne Ragluybr, introductio.
 Ansodfab, filius adoptiuus, ennaint
 unguentum, einniau, ungo einniaug
 unctus; Mwynhau, frui: Galued, pote-
 ria, Canlau, aduocata: Guedi fysyria-
 ul, Oratio mentalis. Iesaul ne laferaul
 vedi

vedi, oratio vocalis Gauduſiath, Idolatria.

Ofergoel, ſuperſtitio, Cyfared, remedium. Guirbau, affirmare, aut verificare. Dedſau, ceremonia. Cyfrung, medium Cyfryngur, mediator aut interceſſor. Dirgeled, myſterium. Annirgelu, reuelare. Murfuro murmurare. Puyled, prudētia. Hygared, pietas, Cryſma, confirmatio. Rhinuēd theolygal, virtus theologalis. Tymhered, temperantia. Grymbyſſed, fortitudo Guaredig, mitis. Godeſed, patientia. Ymaroſſuyd, longanimitas. Cymuynafſed, benignitas Guared, manſuetudo. Cymgaduriath, ne ymattaliath, continentia, aut abſtinentia. ſagrafen, ſacramentum.

Tmylen. I 568. dyguyl.

S. Nicolas.

1911

March 1st 1892

3.3. 1990-12-31

